

**VALTIOVARAINVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 23/2002 vp**

Valtioneuvoston selvitys komission suosituksista jäsenvaltioiden ja yhteisön talouspolitiikan laajoiksi suuntaviivoiksi vuodelle 2002

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 3 päivänä toukokuuta 2002 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission suosituksesta jäsenvaltioiden ja yhteisön vuoden 2002 talouspolitiikan laajoiksi suuntaviivoiksi (E 46/2002 vp) valtiovarainvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa, sivistys- ja tiedejaostossa, kauppa- ja teollisuusjaostossa sekä sosiaali- ja työjaostossa.

Asiantuntijat

Jaostoissa ovat olleet kuultavina

- finanssineuvos Ilkka Kajaste, valtiovarainministeriö

- opetusneuvos Jari Jokinen, opetusministeriö
- neuvotteleva virkamies Eero Murto, esittelijä Anne Aaltonen ja ylitarkastaja Tapio Laamanen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- työmarkkinaneuvos Jussi Toppila, työministeriö
- neuvonantaja Paavo Peisa, Suomen Pankki
- suunnittelupäällikkö Reijo Vuorento, Suomen Kuntaliitto
- ennustepäällikkö Pasi Sorjonen, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos ETLA
- ekonomisti Peter J. Boldt, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- talouspoliittinen asiamies Penna Urrila, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto.

Valtiovarainministeriö on antanut asiasta kirjallisen lausunnon.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Kaikkia jäsenvaltioita koskevat politiikkasuositukset kattavat kahdeksan osa-aluetta. Kysymys on makrotaloudesta sekä julkisen talouden laadusta ja kestävydestä, työmarkkinoiden toiminnan tehostamisesta, hyödykemarkkinoiden rakenne-uudistuksista, rahoituspalvelumarkkinoiden integraatiosta, yrittäjyyden rohkaisemisesta,

tietoon perustuvan talouden edistämisestä sekä ympäristön kannalta kestävä kehityksen vahvistamisesta. Suositukset kattavat samat aihealueet kuin vuosi sitten.

Makrotaloutta koskevat politiikkasuositukset perustuvat Barcelonan Eurooppa-neuvostolle tuotettuun avainkysymyksiä koskevaan asiakirjaan, jonka ECOFIN-neuvosto hyväksyi. Euro-

alueen jäsenvaltioille osoitetaan kolme suositusta. Näistä ensimmäinen koskee vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisten tavoitteiden saavuttamista viimeistään vuonna 2004. Toinen suositus liittyy talouspolitiikan hoitamiseen yleisemmin. Jäsenvaltioita kehoitetaan pitämään huoli julkisen talouden vakaudesta ja välttämään myötäsyyllistä talouspolitiikkaa. Kolmas yleisluontoinen makrosuositus liittyy pitkän aikavälin kestävyys-teen, joka tulisi varmistaa ennen kuin väestön ikärakenteen muutokset ovat toteutunut tosiasia. Euroalueen ulkopuolisille maille osoitetut suositukset ovat samansuuntaisia kuin euroalueen maille. Niihin on liitetty myös valuuttakurssi- ja rahapolitiikkaa koskevia linjauksia, joiden merkitystä hintavakauden ja valuuttakurssien vakauden kannalta komissio korostaa. Lisäksi makrotaloutta koskevat suositukset sisältävät kaikkien jäsenvaltioiden osalta palkkakehitystä koskevia linjauksia, joiden yhteydessä painotetaan myös työmarkkinaosapuolten roolia ja myötävaikutusta olosuhteiden mukaan. On keskeistä, että nimellispalkkojen korotukset tukevat hintavakautta ja että reaali-palkkojen nousu ei ylitä työn tuottavuuden nousua eikä vaaranna kannattavuutta ja kapasiteetin ja työllisyyden kannalta tärkeitä tuotannollisia investointeja. Lisäksi kiinnitetään huomiota palkkakehityksen ja työn tuottavuuden väliseen yhteyteen ja vaihteluun. Työmarkkinaosapuolten ja palkkojen määrätymiseen vaikuttavien institutionaalisten järjestelyjen tulisi heijastaa näitä tekijöitä, jotta kilpailukyky ja työllisyyden kehitys voidaan turvata ammattialoittain ja alueittain.

Julkisen talouden laatua ja kestävyyttä koskevat suositukset painottavat pitkän aikavälin kestävyys-teen turvaamista erityisesti maissa, joissa julkinen velka on korkea tai jotka eivät ole saavuttaneet vakaus- ja kasvusopimuksen mukaista tasapainoa.

Yksityiskohtaisemmat suositukset liittyvät vero- ja etuusjärjestelmien kehittämiseen työllisyyttä suosiviksi, inhimillisen pääoman kartuttamiseen julkisen rahoituksen avulla, julkisen menotalouden tehostamiseen sekä Tukholman Eurooppa-neuvostossa hyväksyttyyn kolmiosaiseen ikääntymisstrategiaan. Tässä yhteydessä

esitetään myös eläkepolitiikan uudistamista koskeva suositus, jossa viitataan Eurooppa-neuvostojen hyväksymiin yhteisiin, joskin varsin yleisluontoiisiin tavoitteisiin. Lopuksi painotetaan yhteistyön jatkamista haitallisen verokilpailun välttämiseksi.

Työmarkkinoiden osalta todetaan, että edistymisen Lissabonin työllisyystavoitteen saavuttamiseksi on jatkunut viime vuonna, joskin aiempaa hitaampana. Työllisyysaste on nyt 64 %, kun sen tulisi vuonna 2010 olla 70 %. Myös naisten ja ikääntyvien työntekijöiden työllisyysasteet ovat kaukana tavoitteesta. Tavoitteen saavuttamista ovat edistäneet kasvu, palkkamallit ja uudistukset, joita on toteutettu verotuksen ja aktiivisten työmarkkinatoimien alueilla. Komissio arvioi, että uudistustahti on hidastunut viime vuoden aikana. Se viittaa niihin haasteisiin, joita se on jo edellä nostonut esille, korostaa palkkojen muodostusta ja koulutusta koskevia suosituksia sekä toteaa, että neuvosto on helmikuussa 2002 hyväksynyt työllisyys-suuntaviivat, jotka ovat yhdenmukaiset talouspolitiikan suuntaviivojen kanssa. Yksityiskohtaisissa suosituksissa viitataan paljolti samoihin seikkoihin kuin Barcelonan Eurooppa-neuvoston päätelmissä. On puututtava paitsi vero- ja etuusjärjestelmiin myös muihin kannustintekijöihin mukaan lukien erilaiset työmarkkinoita koskevat säädökset. Aktiivisen työvoimapolitiikan toimia on kohdennettava ja työvoiman liikkuvuutta edistettävä sekä alueellisesti että ammattialoittain. Suositukset kiinnittävät huomiota työorganisaation joustavuuteen sekä naisten työmarkkinoille tuloon helpottamiseen mm. lasten päivähoitoa kehittämällä.

Hyödykemarkkinoiden osalta Lissabonin strategian menestys on ollut puolinaista. Voidaan havaita monia edistysaskelia (sisämarkkinadirektiivit, julkiset hankinnat, valtiontuet, kilpailuviranomaisten asema, televiestintä- ja sähkömarkkinat). Toisaalta voidaan nimetä myös alueita, joilla edistyminen on ollut hidasta, kuten palvelujen sisämarkkinat. Suositukset kiirehtivät sisämarkkinoiden toteuttamista, tehokkaan kilpailun varmistamista sekä verkostotoi-

mialojen uudistamisen jatkamista sen eri alueilla.

Rahoituspalvelujen markkinoiden integraation ja tehokkuuden lisääminen on ollut monin tavoin ajankohtainen kysymys viime aikoina. Kysymys on rahoituspalvelumarkkinoita ja riskipääomaa koskevien toimintasuunnitelmien täytäntöönpanosta. Kaksi ensimmäistä suositusta koskevat näitä. Barcelonassa hyväksyttiin varsin selkeät tavoitteet rahoitusmarkkinalainsäädännön hyväksymiseksi. Kolmas rahoitusmarkkinoihin liittyvä suositus kehottaa varmistamaan sen, että kansallisella ja yhteisön tasolla toimii tehokas viranomaisten välinen valvontayhteistyö.

Yrittäjyyttä käsittelevät suositukset painottavat toimenpiteitä, joilla luodaan liiketoimintaystävällinen ympäristö mm. kehittämällä yritysverotusta ja säädosympäristöä, tehostamalla julkisia palveluja sekä purkamalla rajat ylittävää taloudellista yhteistyötä estäviä rajoituksia. Edelleen suosituksissa viitataan pieniä yrityksiä koskevaan eurooppalaiseen peruskirjaan ja sen sitoumuksiin sekä erityisesti varhaisessa vaiheessa tapahtuvaan riskinottoon ja liikkeenjohtajien saatavuuteen.

Tietoyhteiskunta on Euroopan eri maissa kehittynyt kovin eri tavoin. Erot liittyvät sekä T&K-panostukseen että innovaatiotoimintaan, kuten patenttien hakemiseen. Euroopan kilpailukyvyyn vuoksi olisi panostusta inhimilliseen pääomaan, tutkimukseen ja informaatioteknologia-sektoriin lisättävä, erityisesti yksityisellä sektorilla. Kansalaisten mahdollisuutta hyödyntää tietoyhteiskuntaa olisi kehitettävä. Myös koulutusjärjestelmiä olisi voitava sopeuttaa paremmin tätä tarkoitusta varten. Suositukset korostavat 3 %:n BKT-osuuden saavuttamista T&K-rahoiduksessa siten, että 2/3 tulisi yksityiseltä sektorilta. Tähän tarvitaan kannustimia ja paremmin toimivia riskirahoitusmarkkinoita. Olisi tehostettava yritysten ja yliopistojen välisiä yhteyksiä sekä Euroopan laajuista yhteistyötä tutkimuksen ja innovaatioiden alueella. Informaatioteknologian käytön edistäminen sekä koulutuksen tehostaminen ovat myös suositusten kohteina. Nämä ovat peräisin Barcelonan päätelmistä.

Lopuksi suuntaviivoissa painotetaan ympäristön kannalta kestävän kehityksen vahvistamista. Tukholman Eurooppa-neuvosto kehotti liittämään tämän dimension talouspolitiikan suuntaviivoihin. Perustelut esitetyille suosituksille liittyvät siihen, että markkinamekanismi ja taloudellisten instrumenttien käyttö on kaikkein kustannustehokkain tapa toteuttaa näitä ympäristön kannalta kestävyyttä tukevia toimia. Tämän mukaisesti jäsenvaltioiden tulisi painottaa näiden keinojen käyttöä politiikassaan. Erityisesti nostetaan esille kuljetussektori, jossa tulisi luoda yhtenäisiä järjestelmiä ulkoisvaikutusten huomiointiin ottamiseksi. Toinen suositus koskee Kioton tavoitteita ja valmistautumista päästökaupan käyttöönottoon jäsenvaltioissa. Muut suositukset ovat vähemmän laajakantoisia tai ovat peräisin jo aikaisemmilta vuosilta, kuten yhtenäisen energiaverokehikon käyttöönotto eurooppalaisella tasolla.

Maakohtaiset talouspolitiikkasuositukset

Asiakirjan toisessa osassa käsitellään maakohtaisia suosituksia. Suositukset ovat paljolti samansuuntaisia kuin vuosi sitten. Tämä on luonnollista, koska talouden rakenteelliset ongelmat eivät voi korjaantua kovinkaan nopeasti. Komissio ei ole kuitenkaan uusinnut suosituksia, jos on voitu selvästi osoittaa, että jäsenvaltioissa on ryhdytty korjaaviin toimiin. Esimerkiksi Suomelle ei ole osoitettu enää suositusta julkisen talouden ylijäämän säilyttämisestä eikä kilpailun lisäämisestä vähittäiskaupan, rakentamisen ja viestintien alalla. Myöskään riskipääomamarkkinoiden kehittämistä koskevaa suositusta ei ole enää uusittu. Suuntaviiva-asiakirjassa ei ole tänä vuonna esitetty lainkaan eriteltyjä rahoitusmarkkinasuosituksia. Toisaalta jäljelle jääneet ja uudet suositukset ovat entisestään tarkentuneet. Suomelle on esitetty kaikkiaan kahdeksan maakohtaista suositusta.

Suomelle osoitettujen maakohtaisten suositusten aluksi komissio kiinnittää huomiota mm. palvelujen hintakehitykseen ja korkeaan työttömyyteen, jota se pitää valtaosin rakenteellisenä. Työllisyyspolitiikan toimet ovat sen mukaan osin ristiriitaisia, vaikka kannustimia työn teke-

miseen ja työmarkkinoille paluuseen onkin vahvistettu. Väestön ikääntymisen vaikutuksiin ollaan valmistauduttu, mutta eläkeuudistusten etenemistä komissio haluaisi vauhdittaa. Se kiinnittää huomiota lisäksi korkeaan hintatasoon, minä vuoksi kilpailun edistäminen erityisesti määrättyillä aloilla on tarpeen.

Budjettipolitiikan osalta todetaan, että Suomen tulee euroalueen jäsenenä:

— Välttää merkittävää poikkeamaa keskipitkän ajan menokehyksistä, joissa on sitouduttu vuoden 1999 reaaliseen menotasoon. Vuoden 2002 menotavoitteesta on pidettävä kiinni ja vuoden 2003 budjetissa olisi toteutettava tarpeelliset säästötoimet.

— Kunnallistalouden tasolla olisi vahvistettava budjettikuria ja luotava tehostettu seurantamekanismi tätä varten, jotta uudet säädökset kunnallistalouden tasapainon ylläpitämisestä keskipitkällä aikavälillä toteutuisivat.

— Käynnissä olevan eläkeuudistuksen täytäntöönpanoa olisi jatkettava toteuttamalla varhaisessa vaiheessa eläkkeiden laskentatavan muutokset, jotka ottavat huomioon odotettavissa olevan eliniän pidentymisen ja ulottavat laskentatavan perustumaan koko työuran aikaisiin ansioihin.

Työmarkkinoiden osalta komissio suosittaa, että Suomessa:

— Varmistetaan työnteon kannattavuus korkean rakenteellisen työttömyyden alentamiseksi.

si. Työmarkkinoiden uudistamisen tulisi kattaa etuusjärjestelmät, mukaan lukien ennen aikaiseen eläkkeelle siirtymiseen liittyvät järjestelmät sekä matalatuloisia koskevien korkeiden marginaaliverojen alentaminen. Tarkastelun tulisi koskea myös työmarkkinatuen kriteereitä sekä työsuhdeturvaa koskevaa lainsäädäntöä.

— Olisi jatkettava aktiivisten työmarkkinaohjelmien tehokkuuden lisäämistä ja suunnattava niitä uudelleen koskemaan niitä henkilöitä, joilla on suurin riski joutua pitkäaikaistyöttömiksi.

Hyödykemarkkinoiden osalta komissio esittää, että Suomen tulisi:

— Tehostaa kilpailua julkisten palvelujen alueella erityisesti kunnallistasolla lisäämällä yksityisen sektorin osallistumismahdollisuuksia ja julkisten palvelutuottajien välistä kilpailua.

— Helpottaa yritysten perustamista lyhentämällä edelleen aikaa, joka tarvitaan uuden yrityksen rekisteröimiseksi.

— Antaa suomalaisille kilpailuviranomaisille perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklojen mukainen toimivalta.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston kanta ei ole ollut valiokunnan käytettävissä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valtioneuvoston kannanotto valmistui vasta 30.5.2002. Valiokunta on käsitellyt asiaa siksi aikataulusyistä lähinnä valtioneuvoston selvityksen ja kuulemiensa asiantuntijoiden antamien arvioiden perusteella.

Rajaukset. Valiokunta on keskittynyt asian käsitelyssä lähinnä Suomea koskeviin maakohtaisiin suosituksiin ja niissä etupäässä finanssipo liittisiin näkökohtiin. Näiden suositusten tausta-

talla on kuitenkin komission näkemys unionin talouspolitiikan keskeisistä haasteista sekä komission kaikille jäsenmaille kohdistamat yleiset suositukset. Valiokunta on arvioinut sen vuoksi jossain määrin myös niitä.

Yleiskannanotto. Valiokunta pitää komission näkemyksiä oikeansuuntaisina ja pääosin perusteltuina sekä Suomea koskevia suosituksia monin osin hyväksyttävänä. Valiokunnan mielestä suositukset antavat kuitenkin aihetta joihinkin täydentäviin huomautuksiin. Valiokunta on kiin-

nittänyt lisäksi huomiota suuntaviivojen ja suositusten laadintaan liittyviin menettely- ja sisällyksymyksiin.

Vuosittainen menettely. Komission suositus jäsenvaltioiden ja yhteisön talouspolitiikan laajoiksi suuntaviivoiksi on laadittu edellisen vuoden mallin mukaisesti. Myös pääosa nyt esitetyistä suosituksista on samoja kuin edellisenä vuonna. Tämä on sinänsä ymmärrettävää, koska julkisessa taloudessa tapahtuvat muutokset ovat yleensä pitkäkestoisia eivätkä politiikkasuosituksetkaan voi uudistua kovin nopeasti. Vuotuinen toisto antaa kuitenkin valiokunnan mielestä aiheen pohtia vakavasti suuntaviivojen ja suositusten muotoa ja laatimistiheyttä. Valiokunta katsoo, että vuosittaisesta arvioinnista voitaisiin luopua ja siirtyä esimerkiksi 2—3 vuoden välein annettaviin suosituksiin.

Myös valiokunnan kuulemat asiantuntijatohot ovat pitäneet parempana harvemmin esitettäviä mutta nykyistä selkeämpiä ja syvällisempiä katsauksia. Valiokunta kannattaa Barcelonan Eurooppa-neuvoston antamaa kehotusta, jonka mukaan jatkossa tulisi keskittyä pikemminkin suuntaviivojen täytäntöönpanoon kuin niiden vuotuisen laadintaan. Tämä voisi lisätä suositusten todellista vaikuttavuutta. Valiokunta pitää suotavana myös sitä, että uusittu menettely otettaisiin käyttöön jo ensi vuodesta.

Komission antamat suositukset koskevat loppuvuotta 2002 ja vuoden 2003 alkupuolta. Jäsenvaltioiden tulisi ottaa sekä kaikkia jäsenvaltioita koskevat 53 yleistä suositusta että kullekin maalle annetut maakohtaiset suositukset huomioon erityisesti syksyllä annettavien vakaushjelmien laadinnassa sekä luonnollisesti tekemisään talouspoliittisissa päätöksissä. Useimmat suositukset ovat jatkoa komission ja neuvoston aiemmille talouspoliittisille linjauksille ja ovat siinä mielessä ennakoitavia. Siitä huolimatta tavoite näin laajan suosituskokoelman toteuttamisesta vuoden sisällä vaikuttaa epärealistiselta eikä välttämättä ole sopusoinnussa talouspolitiikan vakauden ja pitkäjänteisyyden näkökulman kanssa.

Suosituksen suuri lukumäärä heikentää myös asiakirjan luonnetta EU:n talouspoliittisen strategian viestittäjänä niin unionin jäsenmaiden talouspoliittisten toimijoiden kuin unionin ulkopuolistenkin tahojen suuntaan. Valiokunta kannattaa ajatusta, että asiakirjaan tulisi laatia lyhyt yhteenveto, jossa on priorisoitu ja tiivistetty komission keskeiset yhteiset politiikkasuositukset.

Suosituksen luonne. Suosituksiin ei liity nimikkeensä mukaisesti sanktioita, mutta komissio pitää kasvuun ja vakauteen tähtäävien suuntaviivojen ja suositusten noudattamista välttämättömänä. Suositusten perusteella voidaan varmistaa talousarvioiden määrätietoinen täytäntöönpano jäsenmaissa ja estää lipsuminen vakaushjelman tavoitteista. Valiokunta pitää tätä komission tinkimättömyyttä korostavaa linjaa perusteltuna ja katsoo, että sitä pitäisi noudattaa johdonmukaisesti kaikissa ja etenkin suurissa jäsenvaltioissa. Valiokunta pitää tähän nähden perusteltuna esimerkiksi kaikille jäsenmaille asetettua talouden tasapainotavoitetta viimeistään vuonna 2004 samoin kuin suositusta siitä, että verouudistukset on rahoitettava asianmukaisesti.

Yleiset suositukset. Komissio pitää tärkeimpänä haasteena parantaa nykyisten ja tulevien kansalaisten hyvinvointia. Taustalla on Lissabonin Eurooppa-neuvoston asettama kunnianhimoinen yleistavoite. Sen mukaan Euroopasta tehdään vuoteen 2010 mennessä maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin osaamistalous, jossa voidaan yhdistää kestävä kasvu, uudet ja paremmat työpaikat sekä sosiaalinen yhteenkuuluvuus.

Komission esittämät toimenpiteet kohdistuvat talouspolitiikan suuriin ja rakenteellisiin ongelmiin. Valiokunnan mielestä suositukset, jotka koskevat (1) makrotalouden puitteiden vakautta, (2) uusien työpaikkojen luontia, työvoimaosuuden nostamista ja työttömyyden vähentämistä, (3) tuottavuuden kasvun edellytysten vahvistamista sekä (4) kestävä kehitystä, ovat oikeansuuntaisia ja perusteltuja. Kuitenkin päästökauppaa koskevien suositusten osalta valiokunta toteaa, että kannanotot ovat ennenaikaisia ja liian pitkälle meneviä direktiivin käsittelyn kes-

keneräisyyden vuoksi. Valiokunta pitää hyvänä myös sitä, että kestävä kehityksen näkökulmasta on nostettu taloudellisten kysymysten rinnalle myös sosiaaliset ja ympäristöä koskevat kysymykset.

Komission suosituksia pidettiin yleisesti ottaen perusteltuina myös valiokunnan asiantuntijakuulemisessa. Kannanotoissa kiinnitettiin huomiota suositusten eriasteiseen tarkkuustasoon ja laajuuteen. Kyseenalaisena pidettiin esimerkiksi sitä, miten aiheellisena talouden laajoissa suuntaviivoissa on yksityiskohtaisesti arvioida mm. palkkapolitiikkaa.

Komissio esittää ympäristön kestävyyttä koskevilla toimenpidesuosituksissaan jo varsin päättäväisiä toimenpiteitä päästökaupan eteenpäin viemiseksi. Jäsenvaltioiden on mm. laadittava selkeät päästöoikeuksien allokointisäännöt sekä yksittäisille yksiköille että koko päästökauppajärjestelmälle. Lisäksi jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että niillä on käytössään riittävän kattavat päästöjen valvonta-, raportointi- ja todentamismenettelyt. Valiokunta pitää suosituksia melko pitkälle menevinä ja ennenaikaisina siihen nähden, että päästökauppaa koskevan direktiivin käsittely on vielä kesken. Käsittelyn loppuunsaattaminen edellyttää ratkaisua moniin periaatteellisiin kysymyksiin, joista keskeisimpiä on tuotu esiin myös valiokunnan tänä keväänä antamassa päästökauppaa koskevassa lausunnossa (VaVL 1/2002 vp — U 82/2001 vp).

Maakohtaiset suositukset ja niiden toteuttamisen seuranta ovat sinänsä toimiva ja tarpeellinen tapa edistää rakenteellisia uudistuksia sekä myös oppimismielessä vertailla eri maiden toimenpiteitä. Niiden käyttökelpoisuus edellyttää kuitenkin, että maakohtaiset suositukset ovat kyseisen maan kannalta keskeisiä ja relevantteja. Tästä näkökulmasta valiokunta jää kysymään esimerkiksi Suomelle annetun, yrityksen rekisteröitymistä koskevan suosituksen olennaisuutta talouspolitiikan kannalta. Asiantuntijakuulemisessa myös kävi ilmi, että rekisteröinti vie nykyisellään kaksi—kolme viikkoa, mikä ei ole kovin pitkä aika. Valiokunta katsookin, että suuntaviivoja uudistettaessa tulisi pohtia menettelytapojen lisäksi tarkemmin myös sitä, mihin

seikkoihin suosituksissa on syytä kiinnittää huomiota.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa tuli esiin myös kysymys suositusten taustalla olevien lähtötietojen riittävydestä. Virheellinen käsitys voi johtaa aiheettomaan suositukseen. Tällainen on esimerkiksi Suomeen kohdistettu suositus antaa Suomen kilpailuvirastolle toimivalta EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan soveltamiseen. Suomen kilpailulainsäädäntö on erilainen kuin EY:n kilpailulainsäädäntö, mutta myös sitä tiukempi. Täällä ei ole siten tarvetta soveltaa suoraan EY-lainsäädäntöä, minkä vuoksi sitä tarkoittavia viittauksia ei ole sisällytetty erikseen kansalliseen lainsäädäntöön.

Suomea koskevat suositukset. Suomea koskevissa finanssipoliittisissa suosituksissa korostetaan julkisen talouden, niin valtion kuin kuntien, menojen kurinalaisuutta. Valtion julkiset menot tulisi pitää reaalisesti vuoden 1999 tasolla. Tämä edellyttää komission mukaan pitäytymistä vuoden 2002 talousarvion menotavoitteissa ja menorajoituksia vuodelle 2003. Kuntatalouden budjettikuria varten olisi luotava lisäksi valvontamekanismi, joka tukisi tasapainoiseen rahoitusasemaan velvoittavan lainsäädännön noudattamista. Kolmas finanssipoliittinen suositus edellyttää toimia varhaisen eläköitymisen estämiseksi. Lisäksi eläkkeeseen oikeuttavien ansioiden laskenta-aika tulisi muuttaa koko työuran kattavaksi.

Suosistusten taustalla on varovainen talousennuste, jota on pidetty valiokunnan asiantuntijakuulemisessa perusteltuna, mutta toisaalta esimerkiksi ETLA arvioi, että Suomen talouskasvu on nopeampaa kuin komission ennusteessa. Valiokunta pitää varovaisuutta tässä vaiheessa oikeana, koska kansainvälisen talouden kehitykseen liittyy vielä monia epävarmuustekijöitä.

Komission finanssipoliittisia suosituksia pidettiin muutoinkin yleisesti oikeansuuntaisina ja tasapainoisina. Kuntatalouden budjettikuria koskevaa suositusta pidettiin yleisesti aiheellisena. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan suositus tiiviimmästä valvontamekanismista ei tarkoita erillisen valvontaelimen perustamista,

vaan muuntyyppistä seurantaa. Komission suositukseen on tarkoitus vastata vielä tänä vuonna laadittavassa vakaushjelman päivityksessä. Siinä yhteydessä voidaan käsitellä myös Kuntaliiton esittämiä uudentyypisiä yhteistyömuotoja, kuten esimerkiksi ajatusta kuntien velvoitteita ja tuloja tarkastelevasta ns. peruspalvelubudjetista.

Valiokunnan mielestä on tarpeen erottaa tavoitteiden asettaminen sekä kansallisesti tähän käytettävät välineet. Esimerkiksi eläkepolitiikan osalta komissio ottaa Suomelle annettavissa yksityiskohtaisissa suosituksissa kantaa kansalliseen toimivaltaan kuuluviin ratkaisuihin, kuten eläkkeen perustana olevan palkan määräytymisperusteeseen.

Valiokunta toteaa, että muutkin kuin edellä käsitellyt Suomelle kohdistetut suositukset edel-

lyttävät kiireellisiä kansallisia toimenpiteitä. Tärkeimpänä niistä valiokunta pitää toimenpiteitä rakennetyöttömyyden vähentämiseksi. Nämä kysymykset edellyttävät vielä laajaa ja perinpohjaista keskustelua. Valiokunta ei ole pitänyt sen vuoksi tarpeellisena käsitellä suosituksia tässä yhteydessä enempää.

Lausunto

Lausuntonaan valtiovarainvaliokunta kunnioittavasti ilmoittaa,

että valiokunta pitää komission esittämiä keskeisiä haasteita ja toimenpidesuosituksia perusteltuina ja hyväksyttävänä edellä olevin täydentävin huomautuksin.

Helsingissä 31 päivänä toukokuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Maria Kaisa Aula /kesk	Anni Sinnemäki /vihr
vpj.	Kari Rajamäki /sd	Sakari Smeds /kd
jäs.	Olavi Ala-Nissilä /kesk	Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
	Pirjo-Riitta Antvuori /kok	Jukka Vihriälä /kesk
	Timo Ihamäki /kok	vjäs. Liisa Hyssälä /kesk
	Seppo Kääriäinen /kesk (osittain)	Ulla Juurola /sd
	Reijo Laitinen /sd	Kari Kantalainen /kok
	Markku Laukkanen /kesk	Mikko Kuoppa /vas
	Hanna Markkula-Kivisilta /kok	Iivo Polvi /vas
	Tuija Nurmi /kok	Anu Vehviläinen /kesk (osittain)
	Virpa Puisto /sd (osittain)	Ulla-Maj Wideroos /r.

Valiokunnan sihteereinä jaostokäsittelyssä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen
valiokuntaneuvos Marjo Hakkila
valiokuntaneuvos Hellevi Ikävalko.